

Гернего Ю. О. к.е.н.
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. В. Гетьмана»

РЕГІОНАЛЬНІ ВИМІРИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ПАРАМЕТРІВ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Одним із важливих параметрів конкурентоспроможності економіки на міжнародному ринку є людський розвиток, що зумовлює потребу його визначення на міжнародному, регіональному та національному рівнях. Зокрема, у контексті регіонального виміру, звертаємо увагу на специфіку обґрунтування Європейського та Азіатського регіональних індексів людського розвитку із врахуванням визначених пріоритетів та перспектив подальшої трансформації регіонів.

Ключові слова: людський розвиток, регіональний індекс, економічне зростання та соціальний розвиток

Стрімкі тенденції еволюції сучасного суспільства зумовили появу низки інноваційних індикаторів для визначення якісно нових характеристик, які закладають основу економічного зростання, соціального розвитку та благополуччя. Зокрема, поряд із власне економічними індикаторами у світі все більшого поширення набувають соціальні параметри та індикатори, які дають змогу оцінити людський розвиток. Тому зростання ролі трансформаційних процесів, пов'язаних із еволюцією людського розвитку, в сучасному суспільстві знаходить своє адекватне відображення в контексті діяльності міжнародних та регіональних організацій. Виникає потреба об'єктивної оцінки результативності прогресивних змін в інформаційному суспільстві та ступеню збалансованості людського розвитку не лише на рівні національних економік, але й у межах економічних регіонів наднаціонального та субнаціонального рівнів.

У свою чергу, в зв'язку із актуалізацією прикладних аспектів людського розвитку, теоретичні дослідження його компонент набули поширення у працях окремих вітчизняних та зарубіжних експертів. Зокрема, теорії людського розвитку були закладені в межах наукових розробок Т. Шульца, Г. Беккера, Е. Денісона, Дж. Мінцера, Л. Хансена, Дж. Кендріка та інших. [1-6]. У зв'язку зі зростанням ролі людського розвитку в контексті підтримки конкурентоспроможності економіки України, окремі теоретичні та прикладні аспекти даного питання знайшли відображення у працях вітчизняних вчених, а саме О. Амоші, В. Антонюк, Л. Антонюк, Д. Богині, В. Гейця, О. Грішньої, А. Колота, О. Новікової, Е. Лібанової, Т. Шкоди та інших.

Освіта, людський розвиток, зайнятість, ринок праці, міграція: регіональний зріз

Методологічний базис досліджень людського розвитку складають аналітичні звіти та методики, розроблені експертами міжнародних організацій та регіональних ініціатив, насамперед: ООН (Трансформація нашого світу: Порядок денний стійкого розвитку 2030; Світовий інвестиційний звіт 2016); НАТО (Спільна перспектива світу в 2030 році і надалі: предтечі та драйвери; Множина сценаріїв майбутнього. Навігація до 2030); Всесвітньої ради підприємців зі сталого розвитку (WBCSD) (проект «Бачення-2050»).

Метою даного дослідження є обґрунтування специфіки визначення індексу людського розвитку у межах економічних регіонів наднаціонального та субнаціонального рівнів.

Поряд із глобальною концепцією Індексу людського розвитку ООН, його методологія лягла в основу ряду регіональних індикаторів. Одним із найбільш популярних є Європейський регіональний індекс людського розвитку, який розраховується зусиллями експертів Європейської комісії у рамках проекту «Регіональний людський розвиток» [7]. Ключовими завданнями проекту є розробка показників, які здатні вимірювати прояви та тенденції людського розвитку в регіонах країн-членів ЄС. Необхідність розрахунку індексу пояснюється тим, що більшість аспектів людського розвитку мають зв'язок з політикою, пріоритети якої визначаються на регіональному та місцевому рівнях.

Доцільність додаткового визначення Європейського регіонального індексу людського розвитку експерти пояснюють тим, що індекс, який розроблений ООН, людський розвиток вимірюється лише на сукупному рівні країни. Проте, диспропорції між регіонами в межах однієї країни можуть бути більшими, ніж диспропорції в різних країнах. Тому, в ЄС проводять дослідження людського розвитку на регіональному рівні з деталізацією складових індексу людського розвитку, зокрема з врахуванням змін, максимальних та мінімальних значень індикаторів протягом останніх трьох-п'яти років. Крім того, людський розвиток на регіональному рівні трактується, як складне за своєю суттю поняття (рис. 1).

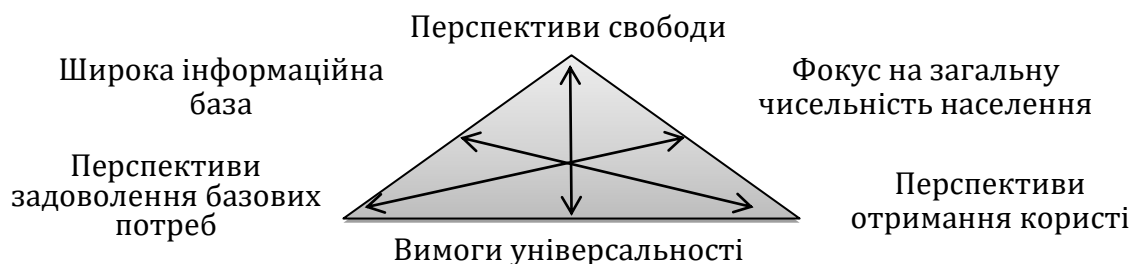

Рис. 1. – Карта пріоритетів людського розвитку в контексті його багатоаспектності (методика Європейської комісії)*

* Джерело: [7].

Освіта, людський розвиток, зайнятість, ринок праці, міграція: регіональний зріз

Розрахунок Європейського регіонального індексу людського розвитку відбувається з врахуванням визначених пріоритетів та перспектив їх подальшої трансформації. У результаті, отримуємо новий відособлений деталізований індикатор людського розвитку. Натомість, в Азії деталізація індикатора людського розвитку здійснюється в контексті *Key indicators for Asia and the Pacific*. За методологією HDI експерти регіонального банку розвитку аналізують рейтинги країн Азії з розподілом відповідно до рівня людського розвитку. Відмінністю регіональних розрахунків людського розвитку для Азії від аналогічних розрахунків в Європі є їх імплементація в комплексну систему статистичних таблиць розвитку регіону (рис. 2).

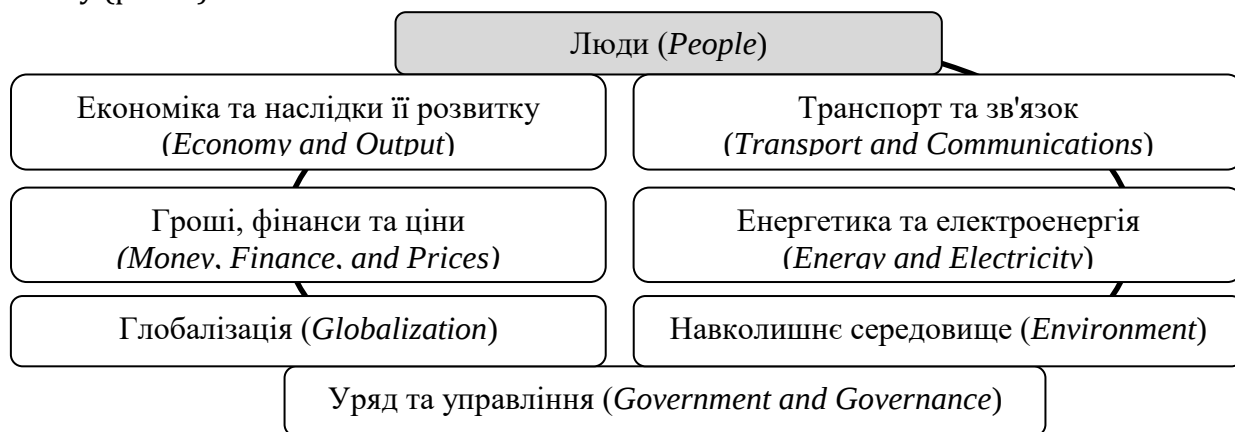

Рис. 2. – Статистичні таблиці розвитку регіону в Азії*

* Джерело: складено автором за [8].

Людина є основою для оцінки за іншими зазначеними компонентами. В рамках компоненти висвітлюються демографічні тенденції, зокрема: зміна чисельності населення, показники народжуваності та смертності, вікова структура населення, міграційні тенденції, рівень зайнятості та урбанізації, доступ до освітніх ресурсів. У рамках людської компоненти також презентовані статистичні дані щодо рівня бідності та соціальних нерівностей. В основі дослідження - методологія розрахунків коефіцієнту Джині та Індексу людського розвитку ООН. Однією із глобальних цілей дослідження є викоренення крайньої бідності та інших економічних та соціальних крайностей, а також збалансування людського капіталу та динаміки людського розвитку.

Таким чином, індекс людського розвитку є одним із ключових індикаторів економічного зростання та соціального благополуччя в сучасних умовах. Однак, незважаючи на численні дослідження та апробовану міжнародними організаціями методику визначення індексу, все ще не достатньо дослідженим залишається його регіональний та міжнаціональний аспект. Це зумовлює потребу актуалізації подальших досліджень методологічних та сутнісних аспектів обґрунтування індикаторів людського розвитку.

Освіта, людський розвиток, зайнятість, ринок праці, міграція: регіональний зріз

Список літературних джерел:

1. Mincer J. Investment in Human Capital and Personal Income Distribution. *Journal of Political Economy*. 1958. Vol. 66. P. 281-302.
2. Becker G. Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis. NBER Special Conference 15, supplement to *Journal of Political Economy* 70. – 1962. Issue 5. Part 2. P. 9 - 49.
3. Becker G. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1964 – 264 p.
4. Schultz Th. W. Investment in Human Capital. *American Economic Review*. 1961. Vol. 51. № 1. P. 1-17
5. Гернего Ю. О. Прикладні аспекти ідентифікації параметрів людського розвитку/ Ю. О. Гернего // Стратегія економічного розвитку України. – 2017. – №2. – С. 14 – 23.
6. Dyba O. M., Gernego Iu. O. The financial nature of human development. Perspectives of research and development: Collection of scientific articles. – SAUL Publishing Ltd, Dublin, Ireland, 2017. – P. 76-79.
7. Hardeman S., Dijkstra L. The EU Regional Human Development Index. European Commission. Joint Research Centre. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. – 102 p.
8. Key indicators for Asia and the Pacific. 47th edition. Asian Development Bank. 2017. – Available at: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/204091/ki2016.pdf>

Глушенко Т. М., старший викладач
Український державний університет
залізничного транспорту

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ МІГРАЦІЇ: МОЖЛИВОСТІ І ЗАГРОЗИ

Анотація. Проаналізовано демографічну ситуацію, що склалася в Україні, надано оцінку наявним міграційним процесам, досліджено причини міграції населення, проведено загальний аналіз можливостей і загроз міграції працездатного населення.

Ключові слова: міграція, міграційні процеси, демографічна ситуація, загрози і можливості, працездатна молодь.

Проблема дослідження та її актуальність. Практично неможливо назвати країну, яку б оминули світові міграційні процеси. Країни-донори, як і країни-реципієнти, залучені в круговорот сучасних міграційних потоків. Міжнародна міграція не перестає накривати новими хвилями країни Європейського Союзу.